บทคัดย่อ

ภาคนิพนธ์เล่มนี้มุ่งศึกษา ลักษณะของการเลือกตั้งท้องถิ่นในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับอิทธิพลของการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้การเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานครส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับรัฐบาลในการเมืองระดับชาติ โดยเฉพาะการเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2547

จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะของการถ่วงดุลอำนาจการเมืองระดับชาตินั้น มีปัจจัยหลัก 3 ประการเป็นสำคัญ ได้แก่ ประการแรก ปัจจัยของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะของความเป็น "เมือง" ซึ่งเป็นพื้นที่ของชนชั้นกลางและความเป็นปัจเจกของพลเมืองนำมาซึ่งความเป็นอิสระในการตัดสินใจ ประการที่สอง ได้แก่ ปัจจัยของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเน้นไปที่ภาพลักษณ์และฐานคะแนนเสียง และประการที่สาม ได้แก่ สถานการณ์ทางการเมืองระดับชาติในแต่ละช่วงเวลาซึ่งจะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของคนกรุงเทพฯ ในฐานะที่เป็นคนเมืองหรือชนชั้นกลาง

โดยพบว่าปัจจัยทางสถานการณ์การเมืองระดับชาติจะมีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นกรุงเทพมหานครมากที่สุด สังเกตได้จากการเลือกตั้งที่ผ่านมาทั้งหมด ผู้ว่ากรุงเทพมหานครที่มาจากพรรคการเมืองนั้นสลับสับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ไม่มีความสม่ำเสมอในการเลือกพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นเวลานาน แสดงว่าความผูกพันต่อพรรคการเมืองของชาวกรุงเทพมหานครมีไม่มาก อย่างไรก็ตาม การมีฐานคะแนนเสียงก็มีส่วนช่วยให้ผู้สมัครได้รับเลือกตั้งมากว่าผู้ที่ไม่มีฐานคะแนนเสียง อย่างเช่น ผู้ว่ากรุงเทพมหานครมาจากผู้สมัครอิสระเพียงครั้งเดียว คือ ดร.พิจิตต รัตตกุล แต่ปัจจัยที่น่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานครน่าจะเป็นเรื่องของปัจจัยของสถานการณ์ทางการเมืองระดับชาติที่มีผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2547 ที่รัฐบาลมีลักษณะเป็นเผด็จการทางรัฐสภา คือมีเสียงข้างมากในสภา จนกระทั่งเสียงของฝ่ายค้านในรัฐสภาไม่สามารถขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้ ดังนั้น ประชาชนชาวกรุงเทพที่ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง ที่มีลักษณะเป็นปัจเจกชนมีอิสระในการตัดสินใจ มองไปที่ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในการผูกขาดอำนาจของรัฐบาล จึงตัดสินใจเลือกบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับฝ่ายรัฐบาล อย่างน้อยก็เพื่อเป็นการยับยั้งอำนาจของ

ฝ่ายรัฐบาลและเป็นการป้องกันมิให้เกิดความไม่ชอบธรรมในการปกครอง รวมถึงมิให้มีการสานสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างท้องถิ่นและระดับชาติจนประชาชนกรุงเทพมหานครอาจจะไม่สามารถเรียกร้องหรือแสดงออกทางการเมืองใด ๆ ได้เลย

พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของคนกรุงเทพมหานครจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยของสถานการณ์ทางการเมืองระดับชาติ ได้แก่ ความนิยมของพรรครัฐบาล ผลงานการบริหารประเทศของรัฐบาล ลักษณะความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างฝ่าย/กลุ่มต่าง ๆ มากกว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่น ได้แก่ บุคลิก การเป็นนักบริหารมืออาชีพ อย่างไรก็ตามทั้งสองปัจจัยดังกล่าวจะต้องอยู่ในสภาวะที่สอดคล้องกันก็จะเอื้อให้ผู้สมัครรายนั้นได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความพึงพอใจทางการเมืองโดยรวมของคนกรุงเทพมหานครซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอโดยมีเป้าหมายอยู่ที่การดำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก